

Olipa kerran unelma.

Terapeuttisen satukirjan suunnittelu ja toteutus

Erni Ekola

Olipa kerran unelma

Terapeuttisen satukirjan suunnittelu ja toteutus

Essi Eskola

Opinnäytetyö

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma Viestinnän koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Essi Eskola	
Työn nimi Olipa kerran unelma. Terapeuttisen satukirjan suunnittelu ja toteutus.	
Päiväys 25.4.2012	Sivumäärä/Liitteet 45/0
Ohjaaja(t) Jouko Kivaimäki, Marja-Sisko Kataikko	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t)	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön aiheena oli terapeuttisen satukirjan suunnittelu ja toteutus. Aiheena oli kirjoittaa satukirja runomuotoon ja tehdä kirjan kuvitus sekä taitto. Idea satukirjan tekemisestä syntyi tekijän kiinnostuksesta yhdistää intohimoinen pöytälaatikkorunoilu ja graafinen osaaminen.</p> <p>Tämän työn tavoitteena oli satukirjan tekeminen, jota voitaisiin hyödyntää perheessä tai hoitoympäristössä kirjallisuusterapian keinoin, lapsen vakavan sairauden käsittelyssä. Tavoitteena oli luoda ja yhdistää runot ja kuvitus toisiaan tukevaksi toimivaksi ja uskottavaksi kokonaisuudeksi.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksena syntyi Tuisku näkee unta -satukirja painovalmiiksi PDF-tiedostoksi taitettuna. Tuloksena syntyi myös satukirjan 14:sta runosta koostuva tarina ja 28:sta kuvasta koostuva kuvitus.</p> <p>Jatkosuunnitelmana on ottaa yhteyttä kustantajiin ja tehdä tarvittavia muutoksia kirjaan sen julkaisemiseksi. Jatkossa on myös tarkoitus tiedustella sairaaloiden lastenosastojen kiinnostusta kirjan tilauksesta.</p> <p>Opinnäytetyön toteutus peilaa tyypilliseen graafisen työn prosessiin. Työ eteni tiedonhankinnan ja luonnostelun luontevana vuoropuheluna kohti lopullista tuotosta. Työn toteuttaminen vaati syventymistä visuaalisen suunnitteluun ja ilmaisuun. Työssä korostui viestinnän suunnittelu arkaluonteisen aiheen lähestymisessä ja käsittelyssä.</p>	
Avainsanat satukirja, kirjallisuusterapia, syöpä; lapset, kuvitus, taitto, runous	

Field of Study Field of culture			
Degree Programme The bachelor of Graphic Design Degree Programme			
Author(s) Essi Eskola			
Title of Thesis Once Upon a Time There was a Dream. Design and Creation of a Therapeutic Fairytale book.			
Date	25.4.2012	Pages/Appendices	45/0
Supervisor(s) Jouko Kivimäki, Marja-Sisko Kataikko			
Client Organisation /Partners			
<p>Abstract</p> <p>The subject of the thesis was the design and creation of a therapeutic fairytale book. The subject was to write the story of the fairytale book by poems and do the illustrations and the layout. The idea of making a fairytale book was born from the author's interest in combining passionate poem writing and graphic skills.</p> <p>The goal of the thesis was to create a fairytale book for families or the care environment, to handle the serious illness of a child by using the concept of bibliotherapy. Another goal was to create and combine a believable entity of poems and illustrations, which support each other.</p> <p>The result of the thesis was to have a print-ready PDF file of the fairytale book "Tuisku näkee unta" with its finished layout. This included the illustration made of 28 pictures and the story made of 14 poems.</p> <p>The further plan is to contact various publishers and take care of the required changes in order to get the book published. Additionally, the intention is to inquire the interest of the children's clinic in hospitals in ordering the book.</p> <p>The making of the thesis reflects a typical implementation of the process of a graphic design work. The work proceeded as a dialogue of information retrieval and sketching towards the final result. It was crucial to get more familiar with visual design and communication in order to make the thesis. This work emphasized the importance of communication design in approaching and discussing the sensitive subject.</p>			
Keywords fairytale book, bibliotherapy, cancer; children, illustration, layout, poetry			

SISÄLLYS

1 Johdanto	6	4 Tulosten arviointi ja pohdinta	38
1.1 Kirjaidean synty	6	4.1 Tavoitteissa onnistuminen	38
1.2 Tavoitteet	6	4.2 Oma oppiminen	38
1.3 Työtavat ja menetelmät	7	4.3 Satukirjan jatkosuunnitelma	39
1.4 Aikataulu	8	4.4 Yhteenvedo	40
2 Tiedonhaku	9	Aineistot	41
2.1 Syöpä	9	Lähteet	42
2.1.1 Hoidot	10	Kuvaluettelo	43
2.1.2 Tunteiden käsittely ja lapsen tukeminen	10	Kuvat	43
2.1.3 Tarinoita syövästä	11	Kuviot	43
2.2 Kirjallisuusterapia	13		
2.3 Millainen on hyvä satu?	14		
3 Käytännön työ	15		
3.1 Runot	15		
3.1.1 Runojen kirjoittaminen	15		
3.1.2 Tarina	18		
3.2 Kuvitus	21		
3.2.1 Lastenkirjojen kuvitukseen perehtyminen	21		
3.2.2 Satukirjan kuvituksen toteuttaminen	22		
3.3 Taitto	31		
3.3.1 Lastenkirjojen taittoon tutustuminen	31		
3.3.2 Taiton tekeminen	31		

1.1 KIRJAIDEAN SYNTY

Mielessäni on jo pitkään itänyt ajatus satukirjan tekemisestä, mutta ideaan tarttuminen käytännössä on kaivannut pientä potkua takamukseen. Oivalliseksi potkuksi osoittautuikin luontevasti opinnäytetyö. Olen kuullut varoituksia siitä, että ei kannata ottaa liian laajaa projektia opinnäytetyöksi. Aika on rajallinen ja on hyvä keskittyä esimerkiksi yhteen osa-alueeseen. Minä en kuitenkaan kuunnellut varoituksia, vaan pidin kiinni unelmastani tehdä satukirja, alusta loppuun.

Ennen haaveilin vain satukirjasta, sen kummemmin miettimättä mikä sen merkitys olisi. Ajatukseni satukirjasta on opinnäytetyöni myötä muuttunut. Haluaisin auttaa ja tehdä jotakin, millä on merkitystä muillekin kuin vain minulle. Haluan tehdä sellaista, mitä ei vielä ole, mutta jolle on kuitenkin kysyntää. Jotain tarpeellista. Merkittävää. Mutta mitä?

Haluan kirjaani syvemmän näkökulman, jolla on merkitys rajatulle kohderyhmälle. Sadun voi kirjoittaa kaikille lapsille, mutta voiko kirjoittaa sadun tietynlaisille lapsille?

Olen pyöritelty satukirjan aihetta ja tarinaa mielessäni jo vuosia, mutta suorittaessani työharjoittelua Oulun seurakuntayhtymän viestintäpalveluissa syveni ajatus satukirjasta eräänlaisena työkaluna perheille lapsen vakavan sairauden käsittelyssä.

Satukirjan juoni menisi hyvin pelkistettynä seuraavasti: On ilta ja äiti istuu sairaalasängyn vierellä ja laittaa lasta nukkumaan. Lapsi nukahtaa ja lapsen seikkailu satumaassa alkaa.

Seikkailussa lapsi kohtaa iloisia asioita, mutta myös vastoinkäymisiä, joista selviää kuitenkin ystävien avulla. Lukija voi samaistua tarinan päähenkilöön. Jos päähenkilö selviää haasteista ja vastoinkäymisistä niin miksi ei lukijakin.

1.2 TAVOITTEET

Tavoitteeni opinnäytetyötä koskien ovat selkeät. Pää tavoite on tehdä satukirja. Kirjan tekeminen koostuu taustatyöstä, kirjoitustyöstä, kuvituksen tekemisestä ja taitosta. Tavoite on tehdä satukirjasta sellainen kokonaisuus, että se sopii hyvin kohderyhmälle ja vastaa olemassaolevaan kysyntään syöpäsairaille lapsille ja heidän läheisilleen suunnatusta lastenkirjallisuudesta. Opinnäytetyöni tavoitteena on tehdä satukirja, joka toimisi syöpäsairaiden lasten ja heidän lähipiirinsä puhuttavana, innostavana ja terapeuttisena elementtinä vakavan sairauden läpikäymisessä. Tavoitteenani on, että lapsi voi samaistua päähenkilöön ja ajatella, että: ”hei minustahan tuntuu ihan samalta”.

Satukirjan tarinan uskottavuuden ja onnistumisen kannalta on tärkeää selvittää muutamia asioita syöpäsairaiden lasten ja heidän perheidensä arjesta. Mitä tarkoittaa, että sairastaa syöpää? Miten se vaikuttaa elämään? Mistä aiheista ei ole hyvä puhua? Tavoitteenani on rakentaa satukirjan tarina nojaamaan syöpäsairaalan lapsen elämää koskettaviin todellisiin teemoihin.

Ideaali tilanne olisi, että saisin kirjalleni kustantajan ja tilaajaksi isomman organisaation, kuten evankelis-luterilaisen kirkon yhteiset seurakuntapalvelut (diakoniatyö) tai sairaaloiden lasten veri- ja syöpäsairauksien poliklinikat. Yhteyden ottaminen kustantajiin ei kuitenkaan kuulu opinnäytetyöhöni. Opinnäytetyön tavoitteeni on tehdä satukirja pdf-muotoon.

Satukirjan kohderyhmänä on syöpäsairaat n. 5 - 13 -vuotiaat vuotiaat lapset ja heidän lähipiirinsä. Kirjan on ensimmäisenä tarkoitus ulkonäöltään vedota aikuiseen, joka on yleensä kirjan ostaja. Kun kirja on ostettu, niin sen tulisi olla kiinnostava sekä lapsen että aikuisen mielestä. Kirja on tarkoitettu aikuisen äänen lukemaksi ja teksti ja typografia on sen mukaisia.

Opinnäytetyön tavoitteeni on yhdistää kirjoittaminen ja graafisen viestinnän osaaminen harmoniseksi kokonaisuudeksi, tukemaan toinen toistaan. Tavoitteenani on myös harjoitella henkilökohtaista projektinhallintaa tarkkaillen työskentelytapoja ja ajankäyttöä.

Tavoitteenani on tehdä kuvitus, joka vetoaa kohderyhmään ja erottuisi tyylillään edukseen muiden satukirjojen joukosta. Taiton tulisi saada kuva ja teksti toimimaan yhdessä niin, että kirja sopii lapsen ja aikuisen yhdessä luettavaksi ja koettavaksi.

1.3 TYÖTAVAT JA MENETELMÄT

Satukirjan toteuttamiseksi teen taustatutkimusta koskien kuvitusta, typografiaa, runojen kirjoittamista, satuja, kirjallisuusterapiaa ja syöpää. Taustatyö alkaa etsimällä syövästä selvinneitä perheitä ja vertaistukihenkilöitä ja haastattelemalla heitä. He tietävät, kuinka aihetta tulisi käsitellä, mitä siitä saa sanoa ja

millaisia mielikuvia ja asioita tulisi välttää. Haastattelujen tulokset auttavat kirjoitustyössä ja tarinan visuaalisessa ilmaisussa.

Kuvitustyö on mahdollista aloittaa kun käsikirjoitus on valmis. Prosessi edennee kuitenkin niin, että teen käsikirjoituksen pohjalta ensin runot, jonka jälkeen keskityn kuvitukseen. Teen kuvituksen piirtämällä käsin ja värittämällä kuvat tietokoneen kuvankäsittelyohjelmassa piirtopöydän avulla.

Opinnäytetyön toteutus peilaa tyypilliseen graafisen työn prosessiin, jossa kokemukseni nojaa opiskeluuni Muotoiluakatemiasa. Opinnäytetyössäni minulla ei ole asiakasta tai tilaajaa, joka vaikuttaisi prosessin sisältöön tai etenemiseen. Kohderyhmän määrittäminen ja huomioon ottaminen on sen sijaan opinnäytetyön suunnittelun ja viestinnällisten ratkaisujen lähtökohtana.

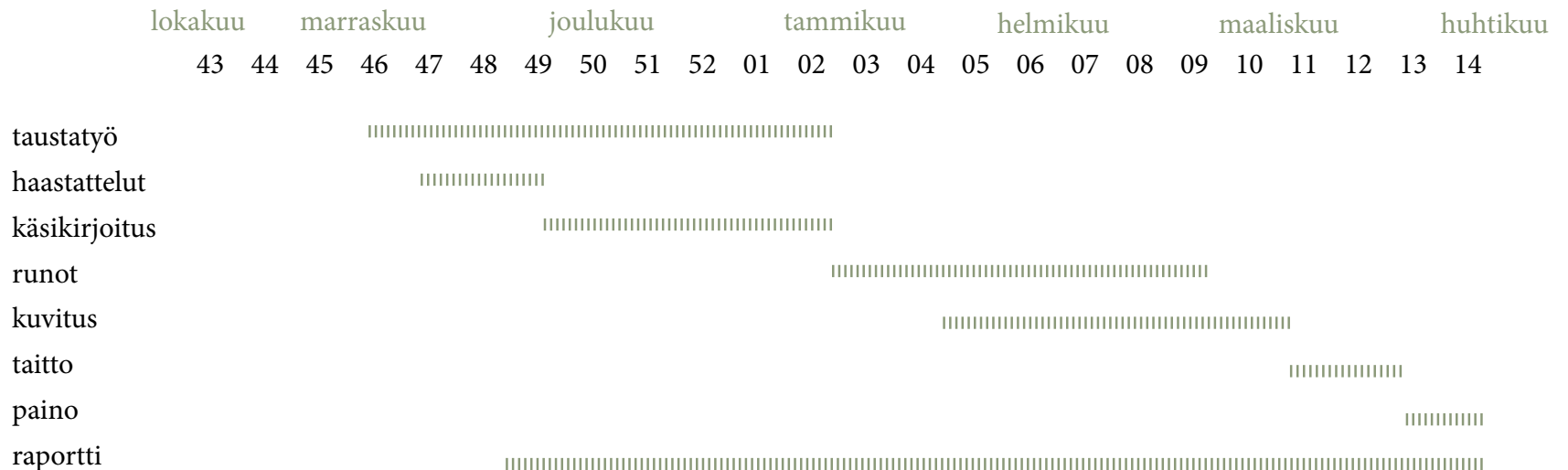
Kuva 1. Aurinko.

1.4 AIKATAULU

Aikataulun laatiminen ja sen tarkka seuraaminen on opinnäytetyöni onnistumisen kannalta erityisen tärkeää. Opintojeni aikana olen oppinut kantapään kautta, että esimerkiksi stressin minimointi onnistuu yksinkertaisesti seuraamalla aikataulua. Silloin mitään ei pitäisi jäädä viimehetkeen ja epätoivoon vaihtumisen voi välttää. Alla olevan aikataulun laadin työsuunnitelmapöytäkirjassa.

Varasin taustatyön tekemiselle runsaasti aikaa, sillä kohde-ryhmän ja aiheen ymmärtäminen toimii koko työn perustana. Käsikirjoituksen laatiminen olisi myös aikaa vievä työvaihe, sillä runoja kirjoittaakseni olisi juonen oltava selvä ja johdonmukainen. Näin välttyisin virheiltä kirjoittaessa ja kuvitusta tehtäessä. Aikataulussa ei ole aikaa kirjoittaa runoja, jotka joutuisin myöhemmin poistamaan tai kirjoittamaan uusia juonen muuttamiseksi. Runoilta ja kuvitukselta on aikataulussa varattu tiivis työskentelyjakso.

Kuvio 1. Aikataulu.

Tiedonhaku on opinnäytetyöni onnistumisen kannalta yksi tärkeimmistä työvaiheista. Satukirjan arkaluontoisen aiheen vuoksi on tärkeää, että tarina on uskottava ja tavoitteitteni mukainen. Satukirjan tulisi kokonaisuudessaan olla positiivinen, toivoa antava ja kannustava. Onnistuakseni asettamissani tavoitteissa perehdyin syöpään, sen hoitomuotoihin, syöpäsairaalan lapsen tunteisiin ja tukemiseen. Hain tietoa eri kirjallisuuden lähteistä, internetistä ja haastattelin syövän koskettamia henkilöitä.

Tiedonhaku oli tärkeää, jotta voisin ymmärtää edes murtoosan syöpäsairaalan lapsen tai hänen läheistensä tunteista, joita sairaus aiheuttaa ja pakottaa käymään läpi. Aihepiiriin tutustuminen auttoi myös haastattelujen valmistelussa ja haastattelutilanteessa kuullun ymmärtämisessä. Vaikka tiesin ennen haastatteluja, että laskimokatetrit takia lapsi ei esimerkiksi voi mennä uimaan, en tiennyt että se ei lasta kovinkaan harmita. Mielessäni ajattelin, että tottahan kaikki lapset haluavat uimaan ja tietysti kaikkia harmittaisi jos ei pääsisi. En ollut uskoa vanhempia, jotka vastasivat, ettei heidän lapsensa uimista niinkään kaipaakaan. Laskimokatetrista onkin lapsen mielestä suurempi hyöty kuin haitta. Kun katetri on paikallaan, lapsi välttyy suurimmalta osalta piikittämisestä. Ei siis haittaa jos ei pääse uimaan, kunhan ei tarvitse tuntea pistokipua. Aihepiiriin tutustuminen helpotti haastattelujen pitämistä ja keskustelun johdattelua sellaisiin aiheisiin, joista en ennen opinnäytetyötäni tiennyt mitään.

2.1 SYÖPÄ

Yleisimmät lasten syöpätaudit Suomessa ovat leukemia ja aivokasvaimet ja niihin sairastuu vuosittain noin 150 lasta. Sairastuneista lapsista noin 80 % saadaan parannettua. Varsinaisten syöpähoitojen lisäksi hoidon onnistumiseen tarvitaan päivittäisen perushoidon sekä potilaan ja lähipiirin arjen sujuvuuden turvaaminen. Syöpään sairastuminen muuttaa koko elämän ja koettelee niin lapsen kuin vanhemman voimia. Apua perheelle voi tuoda vertaistuki ja ajanmukainen tieto lapsen sairaudesta. (Sylva ry – Lasten syöpätaudit.)

Syövän hoidosta, tutkimuksista ja toimenpiteistä kerrotaan lapselle iän mukaan. Lapsen voi olla vaikea ymmärtää mitä syöpään sairastuminen tarkoittaa. Lapsi voi syyllistää itseään ja miettiä mitä on tehnyt väärin. Sairauden ja etenkin sairaalakojen aikana lapsen psyykkisestä hyvinvoinnista on pidettävä huolta esimerkiksi edistämällä leikki- ja viriketoimintaa. Syöpää sairastavan lapsen elämän tulisi pysyä mahdollisimman normaalina syöpähoitojen aikana, sillä tuttu tekeminen ja vanhempien läsnäolo luo turvallisuuden tunnetta ja auttaa jaksamaan. (Sylva ry 2008, 7.)

2.1.1 Hoidot

Esittelen seuraavassa sellaisia syövän hoitomuotoja, jotka nousivat esiin haastatteluissa ja, joilla oli merkitystä tarinan kirjoittamisessa ja esimerkiksi hahmojen suunnittelussa.

Syövän hoitoon käytetään usein eri hoitomuotojen yhdistelmiä, joka on parantanut monien syöpätautien ennustetta. Syöpää voidaan hoitaa paikallisesti esimerkiksi kirurgialla ja sädehoidolla tai koko kehoon vaikuttavilla verenkierron välityksellä annettavilla lääkehoidoilla kuten solunsalpaajat tai hormonaaliset lääkehoidot. (Syöpäinfo – Syövän hoito on yksilöllistä.)

Keskuslaskimokatetri asetetaan lapselle nukutuksessa leikkauksessa. Keskuslaskimokatetri on letku, jonka toinen pää yhdistyy ihon alla yläonttolaskimoon ja toinen pää roikkuu ihon ulkopuolella, johon nesteensiirtoletkusto yhdistetään. Katetrin kautta voidaan antaa lapselle lääkkeitä ja ottaa verinäytteitä ilman, että lasta tarvitsee piikittää ihon läpi toistuvasti.

Katetri vaatii paljon hoitoa ja sen vuoksi ei voi uida tai saunaa tulehdusriskin vuoksi. (Sylva ry 2008, 18-19.)

Syövän hoidossa yksi tärkeimmistä on solunsalpaajahoito. Solunsalpaajat eli sytostaatit ovat lääkkeitä, jotka estävät syöpäsolujen kasvua ja jakautumista. Solunsalpaajat ovat voimakkaita lääkkeitä, jotka vahingoittaessaan terveitä soluja aiheuttaa erilaisia sivuvaikutuksia ja haittoja. Näitä haittoja ovat muunmuassa pahoinvointi, anemia, limakalvovauriot, hiustenlähtö ja ihoreaktiot. Solunsalpaajalääkitys vähentää veren valkosolujen määrää, jolloin lapsen puolustuskyky infektioita vastaan

Kuva 2. Pupu uimarenkaassa.

heikkenee. Infektioriskin vuoksi sairaalassa esimerkiksi vieraiden käymistä potilaan luona on rajoitettava. (Sylva ry 2008, 18-36.)

Kortikosteroidia eli kortisonia käytetään leukemian hoidossa, sillä se tuhoaa leukemian pahanlaatuisia soluja. Kortikosteroidia käytetään leukemian hoitoon yhdessä solunsalpaajahoidojen kanssa. Kortikosteroidia käytetään myös aivokasvainten hoidossa, koska se vähentää aivojen turvotusta ja näin ollen lievittää pahoinvointia ja päänsärkyä. Kortikosteroidin käyttö aiheuttaa kasvojen pyöristymistä, kehon turvotusta ja ruokahalun merkittävää kasvua. Muita mahdollisia sivuvaikutuksia ovat muun muassa lihasvoiman heikkeneminen, painonnousu, mielialan muutokset ja ärtyneisyys. (Sylva ry 2008, 28-29.)

Sädehoito on säteilyä, jolla voidaan paikallisesti tuhota syöpäsoluja ja kutistaa kasvaimia. Sädehoitoa käytetään yleensä yhdistettynä muihin hoitomuotoihin, kuten leikkaus- tai solunsalpaajahoitoon. Sädehoidolla voidaan myös lievittää syövän aiheuttamia oireita. Sädehoito vaikuttaa solunsalpaajahoidon tavoin myös terveisiin soluihin, joka voi aiheuttaa välittömiä sivuvaikutuksia, kuten suun ja nielun alueen limakalvovaurioita, suolistovaurioita ja pahoinvointia. (Syöpäjärjestöt – Sädehoito.)

2.1.2 Tunteiden käsittely ja lapsen tukeminen

Syöpään sairastuminen erottaa lapsen kavereista, koulusta, tai päiväkerhosta ja harrastuksista. On kuitenkin tärkeää, että lapsen iänmukainen kehitys jatkuu myös sairaalassa ja hoitojen jälkeen lapsi voi palata takaisin ikätovereidensa pariin. Leikkiminen kuuluu osana lapsen kasvuun ja kehitykseen ja mikään sairaus ei poista tarvetta saada leikkiä. Leikki voi toimia paitsi

viihdyttävänä, myös terapeuttisena ja kuntouttavana tekemisenä. Leikin avulla lapsi voikin käsitellä ja ymmärtää sairauden mukanaan tuomia asioita, kuten hoitoja, sairautta, koti-ikävää ja ahdistusta. Sairaus voi heikentää myös lapsen itsetuntoa ja siksi lapselle on tärkeää tarjota onnistumisen kokemuksia esimerkiksi tuttujen leikkien tai askareiden avulla. (Sylva ry 2008, 57, 64.)

Lapselle tulee kertoa sairaudesta rehellisesti iän ja kehitystason mukaan, sillä lapsi vaistoa ympärillään olevan ilmapiirin ja voi käsittää asiat väärin, jos niistä ei puhuta. Lapsi voi esimerkiksi ajatella, että on tehnyt jotain väärää ja alkaa syyllistää itseään. Lapsen kuin aikuistenkin tulisi saada puhua tunteistaan avoimesti, ja ne tulisi käsitellä yhdessä loppuun saakka. (Suomen syöpäpotilaat ry, Contra ja eri alojen asiantuntijat 2000, 26, 35.)

2.1.3 Tarinoita syövästä

Opinnäytetyöni aiheeseen perehtyäkseni halusin haastatella syövästä selvinneistä henkilöitä, heidän lähipiiriään tai vertaistukihenkilöitä. Otin ensimmäisenä yhteyttä Sylva Ry:hyn, joka on syöpää sairastavien lasten ja nuorten valtakunnallinen yhdistys. Kirjoitin yhdistykselle sähköpostia ja kerroin, että etsin haastateltavia henkilöitä opinnäytetyötäni varten. Sain vastausviestinä kahden Oulussa toimivan henkilön yhtystiedot. Päätin ensin ottaa yhteyttä Oulun yliopistollisen keskussairaalan veri- ja syöpätautien poliklinikan kuntoutusohjaaja Jaana Martiniin.

Hän lupasi etsiä minulle haastateltavaksi sopivia henkilöitä ja lupautui itsekin haastateltavaksi. Martinin kautta minuun otti

yhteyttä kolme äitiä, joiden lapset sairastavat tai ovat sairastaneet syöpää.

Haastattelin monia ihmisiä. Maija Närhen seitsemänvuotias tytär Emmi sairastaa leukemiaa. 16-vuotias Kalle on parantunut imusolmukesyövästä, johon sairastui kahdeksan vuotta sitten. Nina Granatin kuusivuotiaan leukemiaa sairastaneen pojan Alexin hoidot loppuivat syksyllä 2011. Lisäksi haastattelin myös Jaana Martinia, joka työskentelee päivittäin syöpäpotilaiden parissa Oulun yliopistollisen sairaalan veri- ja syöpätautien lasten- ja nuorten osastolla. Kaikki haastateltavat henkilöt ovat antaneet suostumuksensa nimiensä ja haastattelumateriaalin käyttöön opinnäytetyön raportissani.

Kaikki haastattelut olivat puhelinhaastatteluja lukuunottamatta Jaana Martinia, jonka tapasin hänen työpaikallaan OYS:llä ja Kallea, jonka kanssa kävimme kahvilla. Haastatteluja edelsi aina muutama sähköposti. Lähettämissäni viesteissä kerroin, mitä odotin haastattelulta ja kauanko se kestää. Kerroin myös millaisista asioista olen kiinnostunut kuulemaan ja mistä olisi minulle hyötyä. Minulla oli haastatteluja varten kirjoitettu pieni kysymysrunko, mutta haastattelu eteni yleisesti haastateltavan ehdoilla. Haastateltavilla oli paljon sanottavaa, ja vaikka suurin osa keskusteluistamme ei liittynyt varsinaisiin kysymyksiin, koin silti saavani tärkeää tietoa sairaudesta ja tunteista, joiden pohjalle lähtisin tarinaa rakentamaan.

Haastattelemani henkilöt tarkastelivat syöpää eri näkökulmista ja kokivat sen hyvin yksilöllisesti elämäntilanteestaan riippuen. Yhteistä kaikille oli kuitenkin halu auttaa ja edistää satukirjani toteutumista, asiaa, mikä parhaimmillaan toisi positiivisia asioita syöpää sairastavan lapsen arkeen.

Jaana Martin on toiminut kuntoutusohjaajana toistakymmentä vuotta. Kuntoutusohjaajan tehtävänä on toimia yhdyshenkilönä potilaan, omaisten, sairaalan ja hoitoon ja kuntoutukseen osallistuvien tahojen välillä. Kuntoutusohjaaja huolehtii siitä, että potilaan ja omaisten arki sairauden tuomine muutoksineen olisi mahdollisimman sujuvaa. Kuntoutusohjaajat vierailvat myös potilaan koulussa tai päivähoitopaikassa ja kertovat kuinka sairaus koskettaa heitä, miten suhtautua ja millaista tukea potilaalle voi antaa.

Lapsen syöpä on aina šokki, järkytys, mihin kukaan ei ole osannut varautua. Martinin mukaan, kun syöpä on todettu hoito alkaa välittömästi. Vanhemmilta ei kysytä sopiiko vai eikö sovi. Elämä muuttuu siinä hetkessä. Lapsen hoidot alkavat sairaalassa ja toinen vanhemmista on koko ajan läsnä. Martin kertoi, että asioita puhutaan suoraan vanhemmille ja lapselle. Vanhemmat voivat tosin halutessaan toimia tiedon suodattimina lapselle, joskaan tiedon kaunisteleminen ja pimittäminen eivät ole kenenkään parhaaksi. Martin kuitenkin muistutti, että kuolema on aihe, josta useimmat eivät halua kuulla sanaakaan. Martin painottaa, että lähtökohta kaikkien lasten hoitojen kohdalla on, että kaikki paranevat. Aina on toivoa ja toivoa ei voi keltään riistää.

Maija Närhi kertoi Emmin ottaneen tiedon leukemiasta rauhallisesti vastaan. Todennäköisesti rauhallisuus johtui siitä, että Emmi halusi näyttää kaiken olevan hyvin, silloin kun vanhemmat panikoivat ja hössöttivät. Emmi on koko sairauden ajan kantanut enemmän vastuuta, kuin pienen tytön tarvitsisi. Sairaalajaksojen ja infektioriskin rajoitusten vuoksi Emmillä on ollut ikäviä kavereita ja koulua. Vaikka uiminen ja saunominen on kielletty, eivät ne ole yhtä tärkeitä kuin sosiaaliset suhteet.

Myös se, että katettrin vuoksi ei tarvitse piikittää, jättää uima-huolet taka-alalle. Tärkeimpänä kaverina sairauden aikana on ollut nalle, joka on mukana aina sairaalareissuilla ja hoidoissa. Kotona yleiskuntoa ja mielialaa voi tarkastella nallen avulla. Kun nalle on mukana, vointi ei ole välttämättä kovin hyvä, mutta kun nalle unohtuu niin mieli on virkeä.

Kallellakin oli sairauden aikana tärkeä nalle, joka kulki mukana. Se toi turvallisuuden tunnetta. Kalle kertoi, että sairauden aikana tärkeää oli, että kaikki asiat kerrottiin suoraan. Silloin tiesi aina mitä milloinkin tapahtuu. Kalle kertoo, että hiustenlähtökään ei haitannut, kun vertasi siihen mitä todella kaipasi: kavereita. Sairaalassa oli kuitenkin mukava, kun sai leikkiä muiden lasten kanssa yhteistiloissa.

Alexilla oli sairaalassa mukana oma viltti ja unikaverit. Myös omalla kännykällä oli helppo soittaa vanhemmille hyvät yöt. Sairaana ollessaan Alex kohtasi ikäviä vastoinikäymisiä kuten vesirokon ja suolistotulehduksen, ja joutui myös olemaan seitse-

Kuva 3. Piirustukset.

män viikkoa eristyksessä. Sairaana ollessaan Alex kaipasi mummolaa ja pikkuveljeä. Alexin äiti Nina kertoi, että sairauden ei pidä antaa hallita elämää ja pitää yrittää vain korostaa hyviä asioita. Positiivinen asenne on ainoa keino jaksaa sairauden läpi.

2.2 KIRJALLISUUSTERAPIA

Opinnäytetyöni tiedonhakuvaiheessa halusin tutustua kirjallisuusterapiaan ja siihen, millaisia tarinoita kirjallisuusterapiassa voidaan hyödyntää. Kävikin ilmi, että satujen ei tarvitse olla psykologien kirjoittamia monimerkityksellisiä tarinoita, vaan tutut opettavaiset taidesadut kuten Ruma ankanpoikanen tai Grimmin veljeksien kirjoittamat hurjat kansansadut ovat tällä hetkellä käytössä. Usein sadut valitaan terapiaryhmän mukaan, eikä kukaan voi rajata millainen satu sopii terapiakäyttöön ja millainen ei. Kaikki riippuu kohderyhmästä ja sen tarpeista. Halusin ottaa selvää miten satuja voidaan käyttää terapeutisesti, sillä kohderyhmälleni kirjallisuusterapian keinot voidaan valjastaa helposti käyttöön niin sairaalan lastenosastolla kuin kotisohvallakin.

Mäki & Arvola (2009, 13.) määrittelevät kirjassaan *Satu kantaa lasta* kirjallisuusterapian käsitteen seuraavasti: ”Lasten ja nuorten kirjallisuusterapia on luovien terapioiden muoto, jossa satuja, tarinoita ja muita tekstejä sekä lasten ja nuorten omia suullisia ja kirjallisia tuotoksia käytetään ennaltaehkäisevästi kasvun ja kehityksen apuna että kuntouttavina ja parantavina välineinä.”

Satujen ja tarinoiden terapeutista tai kuntouttavaa käyttöä voidaan kutsua muun muassa kirjallisuusterapiaksi, satu-, sanataide- tai kerrontaterapiaksi. Kirjallisuusterapiaa voidaan hyö-

dyntää esimerkiksi psykiatristen tai somaattisten sairauksien hoidon yhteydessä. (Mäki & Arvola 2009,14.)

Kuunnellessaan tai lukiessaan satua, lapsi alkaa usein tiedostamattaan käydä läpi prosessia, jota Mäki & Arvola (2009, 15.) kuvaavat kirjassaan neliportaiseksi prosessiksi. Prosessin kuvaus perustuu Arleen McCarty-Hynesin ja Mary Hynes-Berryn (1986) kirjassaan *Bibliotherapy – The interactive Process: A Handbook* esittämään vuorovaikutuksellisen kirjallisuusterapian neliportaiseen prosessiin. Prosessin vaiheet ovat tunnistaminen, tarkastelu, vastakkain asettelu, ja omaan elämään soveltaminen.

Prosessin aikana lapsi tunnistaa sadussa esiintyviä asioita tuntuksi ja tarkastelee niitä miettien, missä on nähnyt tai kuullut asiasta ja miten se koskettaa omaa elämää. Ryhmässä lapsi voi verrata havaintojaan toisten lasten kanssa ja puhua tulkinnoistaan. Lapsen ollessa valmis peilaamaan asioita omaan itseensä, hän voi kertoa omista tunteistaan ja ajatuksistaan, joita tarina herätti. (Mäki & Arvola 2009,15-16.)

Kun aikuinen lukee lapselle satuja, hän viestittää ymmärtävänsä tämän tunteita. Sadun kautta lapsi voi käydä läpi elämässään vaikeita tilanteita kuten traumoja, kriisejä tai menetyksiä. Sadut voivat tuoda lapselle lohtua ja luoda uskoa tulevaisuuteen. (Kajamaa 1998, 133.)

Sairaalahoitojen aikana lapsi on joskus pitkiäkin aikoja vuodepotilaana hoitojen vuoksi. Silloin vanhemmat lukevat usein satuja ja kirjoja. Joskus lapset ovatkin niin väsyneitä etteivät jaksakaan tehdä mitään muuta, kuin kuunnella tarinaa. Joskus taas tarina ei kiinnosta ja vuoropuhelu tapahtuu kuvien kautta. Esimerkiksi Kuopin yliopistollisen sairaalan lasten veri- ja syöpä-

tautien osastolla käytetään kirjallisuusterapian keinoja hoidollisessa tarkoituksessa. (Mäki & Arvola 2009, 77.)

2.3 MILLAINEN ON HYVÄ SATU?

Lähtiessäni suunnittelemaan sadun juonta, luin paljon kirjastosta lainaamiani satukirjoja, sekä tutustuin sadun rakenteeseen ja sadun merkitykseen lapselle.

Mäen & Arvolan (2009, 38) mukaan ”Sadun hyvän kaavan peruselementtejä ovat etäännyttävä alku, selkeä juoni ja hahmot, hyvän ja pahan taistelu, sankarin selviäminen ja onnellinen loppu.”

Etäännyttävä alku kuten ”Olipa kerran suuren metsän takana” viestii lapsille, että tarina ei ole totta, ei tässä ajassa tapahtuvaa vaan sijoittuu satumailmaan. Lapsen on helppo samaistua sadun hahmoihin silloin, kun ne ovat joko hyviä tai pahoja. Silloin kun lapsi samaistuu tarinan sankariin, esimerkiksi Peukaloiseen, voi lapsi ajatella, että jos Peukaloisenkin kokoinen pieni poika selviää ylivoimaisiltakin tuntuvista haasteista niin miksen minäkin. Juoni ei saa olla liian monimutkainen, sillä lapsen voi olla vaikea pysyä käänteissä mukana. Sadulla tulee olla onnellinen loppu, joka antaa toivoa tulevaisuuteen. (Mäki & Arvola 2009, 38-39.)

Onnellisen lopun merkitys korostui tarinan kirjoittamista varten tekemissäni haastatteluissa, joista kerron tarkemmin seuraavassa luvussa. Haastatteluissa nousi esille positiivisuus ja toivon läsnäolo. Toivo auttaa ihmisiä selviämään vaikeiden aikojen yli ja antaa lisää voimia jaksamiseen.

Opinnäytetyöni käytännön tekemisen aloitin taustatyöhön pohjautuvalla käsikirjoituksella. Työsuunnitelmavaiheessa minulla oli selkeä kuva siitä, mikä tarinan juoni tulisi olemaan. Lukemani kirjallisuuden ja haastattelujen perusteella tarinan sisältö kuitenkin muuttui täysin. En mitenkään voisi kirjoittaa surullista, kuolemaan ja taivaaseen viittaavaa tarinaa, jota kukaan vanhempi ei kykenisin lopulta lukemaan lapselleen ääneen. Taustatyön jälkeen ja haastateltavien toiveesta tarinaan syntyi huomattavan positiivisempi ote.

Käsikirjoituksen tein kirjoittamalla kohtauksien tai tässä tapauksessa sivujen sisällön muutamalla sanalla. Pari päivää käsikirjoituksen runkoa katseltuani poistin turhia osioita ja yhdistelin niitä, jotka eivät mielestäni ansainneet koko sivua yksinään tai olleet olennaisia tapahtumia tarinan kokonaisuuden kannalta. Lopulta karsin sivut kaikkiaan 18 sivusta tiivistettyyn 14 sivuun. Jokaista sivua kohden kirjoitin yhden runon ja piirsin sivunkokoisen pääkuvan sekä tekstisivulle pikkukuvan.

3.1 RUNOT

Valitsin satukirjan kirjoittamistavaksi runot, sillä niiden kirjoittaminen sujuu minulta luontevammin kuin minkään muun tekstin kirjoittaminen. Kirjoittamissani runoissa on yleensä läsnä tietynlainen romanttinen kieli ja kaihomielisyys. Pidän kauniiden sanojen käytöstä, jotka mielestäni sopivat hyvin

runoihin. Kauneus on katsojan silmässä tai tässä tapauksessa korvassa, mutta mielestäni esimerkiksi kirmata, vuorten kumi-na, usvaverho, liplatus, pilkistää, polskahtaa, haihtua ja huojua tuntuvat kielen päällä juuri oikeanlaisilta sanoilta kuvaamaan tunteita ja tapahtumia runoissa. Runojen kirjoittamisessa pidän siitä, että muutamalla sanalla on enemmän voimaa kuin usealla lauseella. Muutama sana kuvaa enemmän tunnetta ja tilannetta kuin kokonainen kappale tekstiä. Kaunokirjallisuus voisi sanoa: ”Sinä yönä tuuli oli riehunut metsän rinteillä ja kaatanut puita tieltään säälimättä. Epäonninen metsässä kulkija ei voisi välttää myrskyn raivolta.” Runoa kirjoittaessa voi sanoa: ”Puut huojuu ja puhuri käy / ei piiloa, suojaa missään näy.”

3.1.1 Runojen kirjoittaminen

Runojen kirjoittamisen apuna ajattelin käyttää muutamaa lähdeosta, joissa käsitellään muun muassa runojen kirjoittamista, runousoppia, runojen rakennetta, poljentoa sekä painollisia ja painottomia tavuja. Selasin lainaamiani kirjoja ja yritin löytää paitsi minulle hyödyllisiä asioita niin edes sellaisia, mitkä olisin osannut sujuvasti hyödyntää kirjoittamisessa. Selailtuani teoksia päätin olla uusimatta lainoja. Itseasiassa päädyin palauttamaan kirjat jo seuraavana päivänä.

Runojen kirjoittaminen on minulle kuin lakanoiden viik-kaaminen. Vertaus voi tuntua oudolta, mutta lakananviikkaus

nousi hiljattain avopuolisoni kanssa puheeksi tai ellen sanoisi kiivaaksi keskusteluksi, joten käytän sitä nyt esimerkkinä. Lakana voi varmasti viikata monella eri tavalla. Mutta onko olemassa oikeaa tapaa laskostella? Ehkä joku on kirjoittanut siitä, mikä on paras tai käytännöllisin, nopein tai tilaasäästävin tapa, mutta minusta tuntuu hyvälle tehdä se niin kuin olen oppinut. Viikata niin kuin käteni luontevasti lakanaan tarttuvat. Viikata niinkuin kirjoitan. Runoudessa ja runojen kirjoittamisessa on paljon mitä en tiedä, mutta aloittaessani kirjoittamisen satukirjaa varten päätin tehdä sen tavalla, mikä tuntuu hyvältä. Viis kirjoista ja säännöistä. Minulla oli valittuna aihe ja siitä paljon sanottavaa, joten tein minkä parhaiten osasin. Annoin vain tekstin tulla. Kirjoitin käsin, joka myös on minulle paljon luontavampaa, kuin koneella kirjoittaminen. Kun olin saanut runon valmiiksi paperille, kirjoitin sen sitten tietokoneella puhtaaksi.

Runot kirjoitin minulle ominaisella riimittelevällä tyylillä.

Halusin runoihin vaihtelevaa tempoa ja rytmiä, jota vaihtelin kaikissa runoissa. Kirjoittaessani runoja yritän välttää kirjoittamasta mitään, mikä ei vie tarinaa eteenpäin. En halua käyttää sanoja vain siihen, että ne rimmaavat keskenään. Minulle tärkeää on, että joka sanalla on merkitys tarinalle.

Kirjoittaessani runoja mukaan mahtui hetkiä, kun päässäni ei liikkunut yhtään mitään. Ei tarinaa, ei sanoja eikä riimejä. Aikataulun puitteissa oli kuitenkin pakko kirjoittaa. Yllätyksekseni huomasin, että jos istuu paikallaan, pitää ajatuksensa tarpeeksi kauan kasassa ja keskittyy aiheeseen, lukee jo kirjoittamiaan runoja, makustelee sanoja, niin on mahdollista pakottaa sanahanat auki.

Ajattelin aina, että luovaa työtä tekevät ihmiset eivät voi tehdä työtään jos ei ole luovalla tuulella. Mutta jos vain laittaa itsensä tekemään jotakin, niin kaiken epäonnistumisen ja turhautumisen seasta usein löytyy onnistumisen siemeniä.

Runot syntyvät paperilla joskus leikitellen ja joskus järjestelmällisen sanapyöriksen lopputuloksena. Mielessäni on käsi-kirjoitukseen pohjautuva runon perussisältö, jota lähdän ensin mielessäni kasvattamaan. Mitä haluan sanoa? Mitä haluan lukijan tuntevan? Miten paljon veisin tarinaa eteenpäin? Mikä on runon sävy ja tempo?

Seuraavalla sivulla on esimerkki kirjan alkupuolella olevan runon synnystä. Aloittaessani kirjoittamisen halusin runoon kepeän, pirskahtelevan ja lempeän otteen.

Kuva 4. Muurahainen myrskyssä.

Kuvio 2. Esimerkki runon synnystä.

- Kirmaa yli niittyjen,
hyppele ja juokse!
seuraa sirkkojen soittoa,
niin saavut lammen luokse.

- Loiskuta ja pärski,
uppeluksiin hyppää.
Sukelluskuperkeikasta
kaikki täällä tykkää.

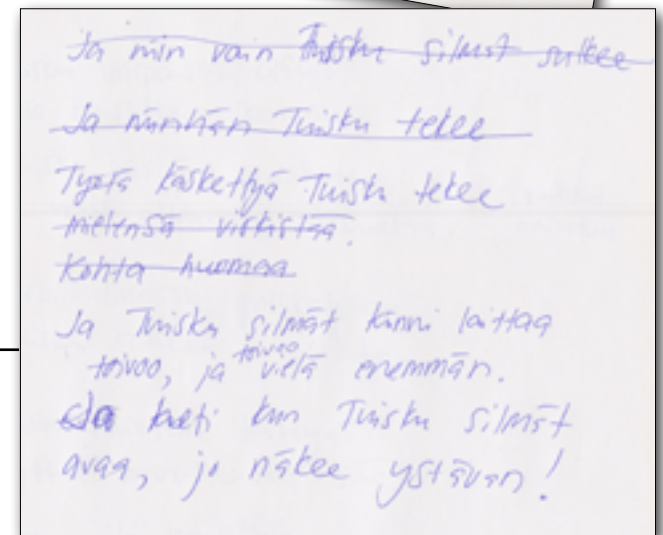
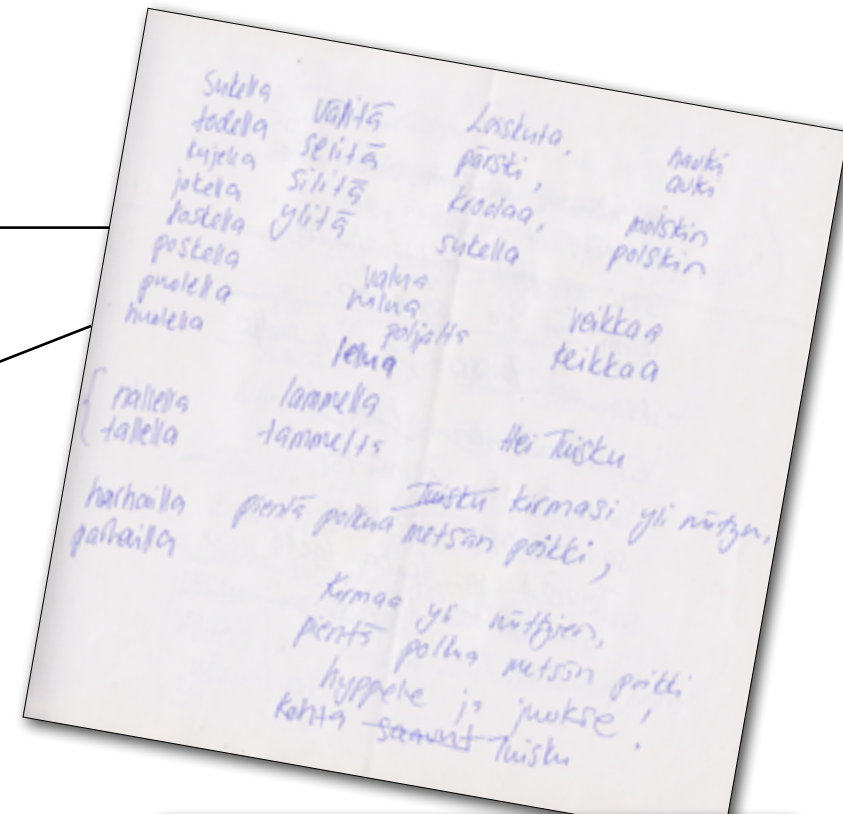
- Tuisku, mikset hymyile?
Etkö enää uida halua?
Voi miksi annat kyynelien
poskillesi valua?

- Ei minulla mitään tässä.
Kavereita vain ikävä on.
Siksi ei nyt leikit huvita,
kun on olo onneton.

- Sulje Tuisku silmäsi.
saa unohtua kaipuu.
Toiveet ja taika täällä
heti tahtoos taipuu.

Ja Tuisku silmät kiinni laittaa.
Toivoo, ja toivoo vielä enemmän.
Ja heti kun Tuisku silmät avaa
jo näkee ystävän.

Oi kylläpä Tuiskulla onkin hauskaa!
Vielä hausempaa kuin toiveissaan.
Se onkin taika ystävyys
ja unen satumaan.

3.1.2 Tarina

Käsikirjoitukseen poimin haastatteluissa ilmi käyneitä lapsille tärkeitä asioita. Näitä asioita olivat kavereiden tärkeys ja ikävä, jota lapsi tuntee kun ei esimerkiksi infektioriskin tai sairaalahoitojakson takia voi tavata heitä. Toinen tärkeä asia oli hoitokaveri, joka usein oli pehmonalle. Lelu kulki lasten mukana hoidoissa ja oli turvana myös silloin kun vanhemmat eivät voineet olla paikalla. Vanhempien kannalta tärkeitä teemoja olivat positiivisuus, lapsen jaksaminen ja tukeminen. Näistä teemoista syntyi mielessäni tarina, jota rakensin myös nojaten aiemmin mainitsemini hyvän sadun elementteihin ja sadun rakenteeseen.

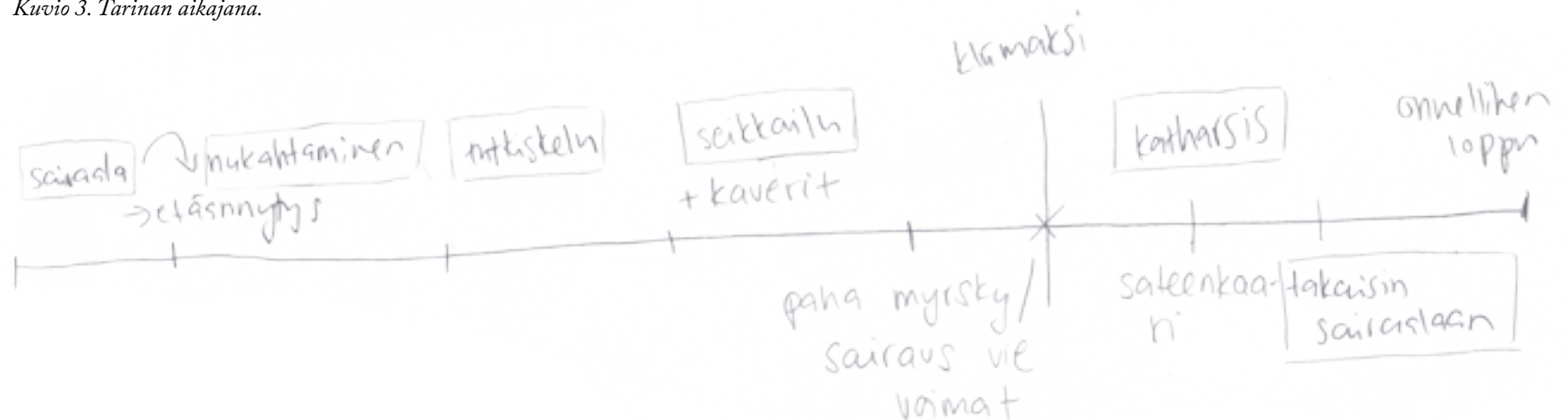
Satukirjani tarina alkaa sairaalasta. Tuisku-lapsen äiti on peittelemässä häntä nukkumaan. Tuiskua harmittaa kun hoitokaveri unohtui kotiin ja muutenkin sairaala tuntuu pelottavalta paikalta. Äiti lohduttelee Tuiskua ja lopulta Tuisku nukahtaa. Tuisku näkee unta ihmeellisestä satumaasta, missä kaikki on mahdollista. Unessa Tuiskulla on hoitokaverinsa eli pehmolelupupu mukanaan. Satumaassa Tuisku tapaa uusia ystäviä, jotka johdattavat häntä jännittävään seikkailuun. Aurinkoinen uintihetki kavereiden kanssa muuttuu matkaksi hurjaa myrskytuulta pakoon. Myrsky ei aio luovuttaa, mutta Tuisku pääsee kuin pääseekin ystävien avulla suojaan. Kaikki kääntyy parhain päin ja hymy palaa taas Tuiskun kasvoille. Tuisku herää unestaan ja aamu on jo valjennut. Isä on tullut sairaalaan Tuiskun nukkessa ja yllätykseksi tuonut mukanaan Tuiskun kaipaaman tärkeän lelun.

Tarinassa hoitokaverilla on päähenkilölle suuri merkitys. Pusta saa turvaa ja se auttaa jaksamaan pelottavissakin tilanteissa. Myös ystävät ovat vahvasti läsnä ja tarinan lopussa Tuisku pääseekin suojaan juuri ystävien avulla. Tarinassa korostuu tukeminen ja avun vastaanottaminen. Tarinan niin sanottu pahis on myrsky. Myrsky kuvaa sairautta, joka alkoi yllätten. Myrsky herättää saman kysymyksen kuin syöpä. Miksi? Miksi minulle, meille? Myrsky esiintyy tarinassa pahana, väsyttävänä tuulena, joka lopulta kaataa Tuiskun maahan. Selvitäkseen sairaudesta on Tuiskun, potilaan ja lähipiirin pakko ottaa apu vastaan. Yksin ei kukaan jaksaa. Myrsky on sairauden tavoin myös armoton. Kun syöpään sairastuu, se ei häviä itsestään. Syöpä vaatii aina hoitoa, vaikka se onkin raskas ja pitkä tie, kuten tarinan pako-matka. Tarinassa on onnellinen loppu ja se on toivoa antava ja herättävä. Tarinan loppu on positiivinen, niin kuin syöpähoitojen lähtökohtakin: –Kaikki paranevat.

Seuraavat kuviot esittelevät tarinan luomista ja keinoja, kuinka luonnostelin tarinan kulkua.

Kuvio 3 esittää hahmotelmaa tarinan aikajanasta. Siinä kietyvät tarinan vaiheet alun etäännytyksestä, nukahtamisen kautta unimaailmaan. Uni alkaa uuden paikkaan tutkiskelulla ja pian seikkailu unimaassa alkaa. Tarinan kliimaksia, eli tässä tapauksessa tarinan jännittävintä kohtaa seuraa katharsis eli puhdistautuminen. Siinä lukijan ei enää tarvitse pelätä tarinan päähenkilön puolesta ja jännitys laukeaa. Tarinassa seuraa vaihe, jossa aletaan lähestyä onnellista loppua ja voidaan unohtaa aiemmin koettu jännitys.

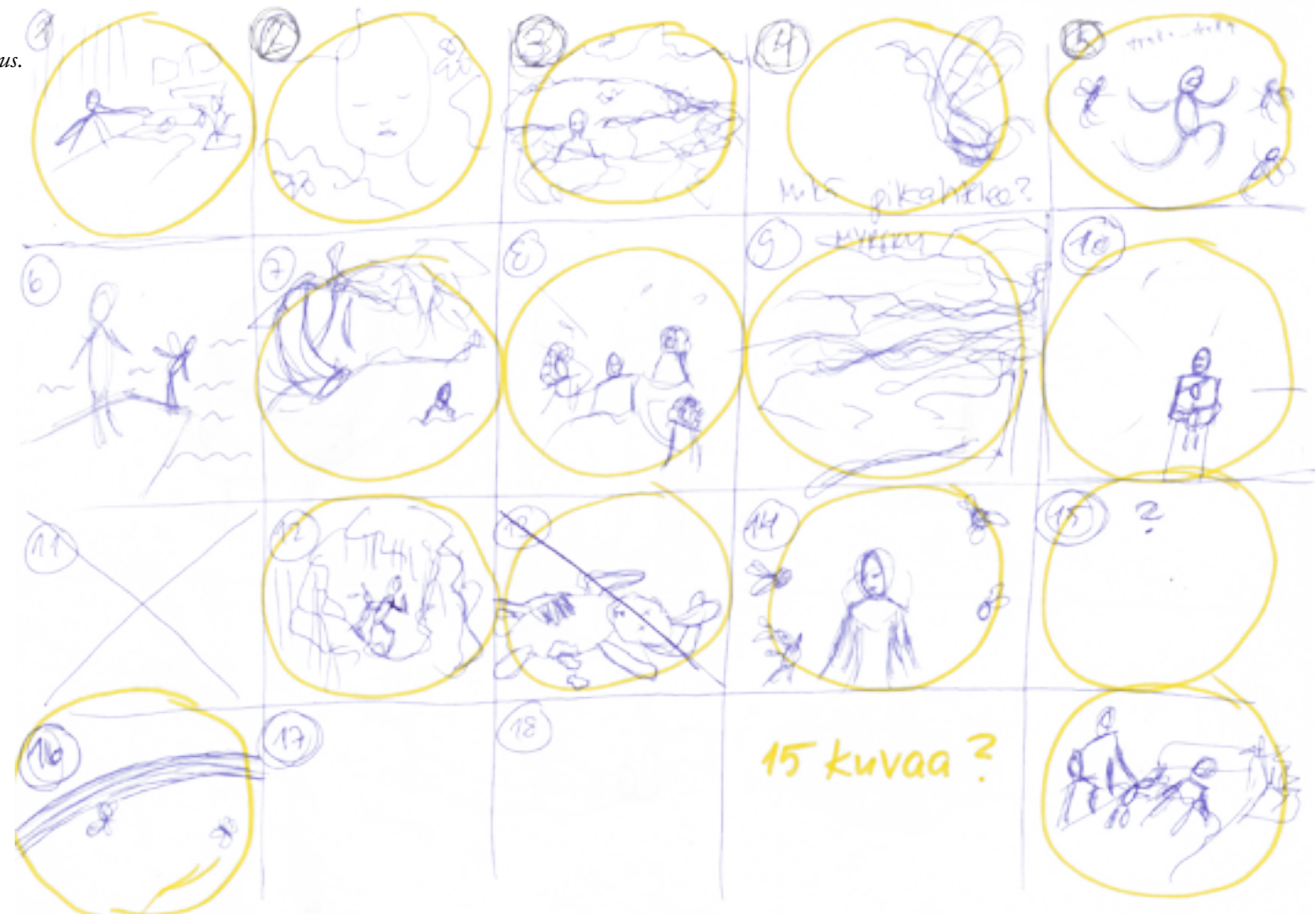
Kuvio 3. Tarinan aikajana.

Kuvio 4 on nopea luonnos kuvakäsikirjoituksesta, jossa pohdin tarinan etenemistä ja olennaisia kuvituksia. Kuvakäsikirjoitus auttoi tarinan kuvallisessa hahmottamisessa, mutta auttoi

myös selventämään ajatuksia siitä, miten tarina etenisi runoissa. Kaikki tarinan osat eivät tuntuneet kaipaavan kuvitusta, joten yhdistelyä tapahtui niin kuvissa kuin teksteissä.

Kuvio 4. Kuvakäsikirjoitus.

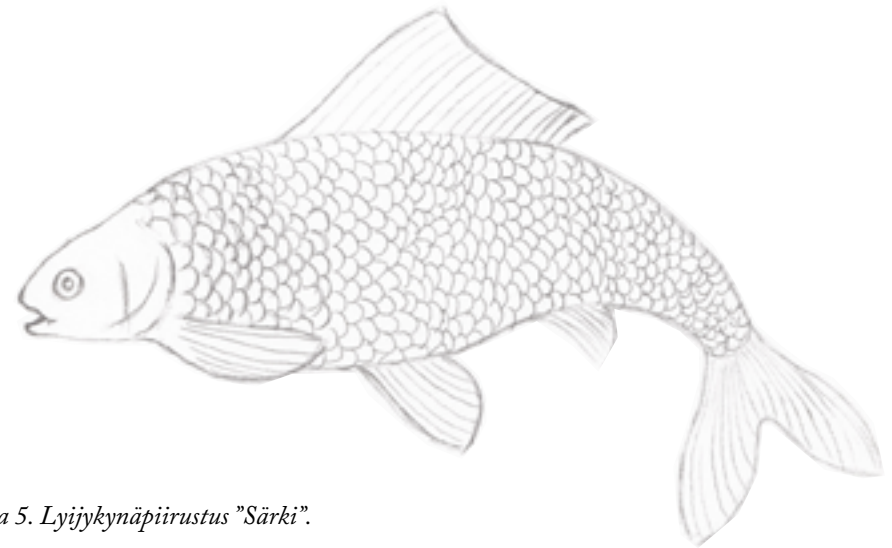
3.2 KUVITUS

Kuvituksen tekeminen satuun oli minulle uutta. Kuvituksen tekeminen on tuntunut kaiksita pelottavimmalta osa-alueelta opinnäytetön tekemisessä. Olenko minä kuvittaja? Mielessäni ajattelin, että eihän minulla ole mitään kokemusta kuvitus-työstä, kunnes huomasin olevani väärässä. Olenhan ennenkin tehnyt kuvituksia runoihini. Olen ennen ajatellut niitä vain on-nittelukortteina. Olenhan tehnyt kuvituksia piirtämällä myös lehti-ilmoituksiin, mainoksiin ja julisteisiin. Niissäkin jokin teksti on rajannut aiheen, josta kuvitus tulisi tehdä. En ehkä vielä ole kuvittaja, mutta kuvituksen tekeminen ei yhtäkkinä tun-nukkaan niin pelottavalta ajatukselta.

3.2.1 Lastenkirjojen kuvitukseen perehtyminen

Satukirjan kuvitusta suunnitellessani aloitin taustatyön teke-misen kirjastossa. Kiertelin lastenosastolla ja napsin kainalooni kasoittain kiinnostavia kirjoja. Puikkelehtiessäni innokkaitten lapsien välissä toivoin, ettei kukaan lapsista alkaisi parkua: -Tuo ilkeä tati vei minun kirjan!

Selattuani niin suomen- kuin ulkomaankielisiä kirjoja pää-dyin hämmentävään loppupäätelmään. Satukirjojen kuvitus voi olla ihan minkälaisia vasemalla kädellä piirrettyjä harakanvar-vastikku-ukkoja tahansa. Kannattaisiko nyt sitten kuvituksen tekemisestäkään ottaa mitään painetta? Ilmiselvästi ei ole mi-tää oikeaa tapaa kuvittaa. Ei vain yhtä tyyliä, joka sopisi las-tenkirjoihin. Itse asiassa, mikä tahansa tyyli näyttäisi kelpaavan. Näin mustavalkoisia, värikkäitä, todella värikkäitä, pelkistettyjä, viivapiiroksia, vesiväreillä väritettyjä, valokuvia, kollaaseja, pa-

Kuva 5. Lyijykynäpiirustus "Särki".

Kuva 6. Tietokoneella väritetty valmis kuva "Särki".

perista revittyjä, liimattuja, leikattuja, todentuntuksia, lapsellisia, kauniita, abstrakteja ja jopa pelottavan hämmäntäviä kuvia. Lähtisinkö kokeilemaan jotakin uutta tyyliä kuvittaa vai teki-sinkö kuvituksen niinkuin tein runotkin – minulle ominaisella tyyllillä?

Ylimartimo & Brusila (2003, 20) kirjoittavat kirjassaan Kuvittaen, että kuvan merkityksestä sadussa on monia mielipiteitä. Sutukuvan toimivuutta tai tarpeellisuutta ei voida todistaa tai mitata tietyllä asteikolla eivätkä kuvan vaikutukset näy aina välittömästi. Ylimartimon & Brusilan mielestä onkin tärkeämpää pohtia kuvien merkitystä ja osuutta sadun monipuolisen kokemuksen tuottamisessa.

Monet kuvittajat syyllystyvät lapsen aliarviointiin kuvitellessaan, että lapset pitävät vain imelistä väreistä ja yksinkertaisista muodoista. Lapsille ei kuitenkaan tarvitsisi tehdä lapsen omaa ilmaisukykyä vastaavia kuvituksia osoittamaan, että kuvittaja osaa asettua lapsen asemaan. (Ylimartimo & Brusila 2003, 21.)

Kuvalla voi olla monia tehtäviä viestien välittämisessä. Se voi auttaa ymmärtämään paremmin tekstiä tai rikastuttaa sitä. Kuva voi myös kertoa jotain sellaista, jota ei voi ääneen sanoa. Kuva voi kantaa esteettisiä merkityksiä, sisältää symboliikkaa, toimia oppimisen tukena. (Hatva 1993, 47-52.)

3.2.2 Satukirjan kuvituksen toteuttaminen

Ennen opinnäytetyön aloittamista, silloin kun satukirjan tekeminen oli vasta kaukainen haave, ajattelin, että vesivärit ovat ehdottomasti se tapa, jolla lähdän kuvitusta toteuttamaan. Nyt vuosia myöhemmin tiedän, että se tyyli ei ole minua varten ja

sen opettelu opinnäytetyötä varten tuntui utopistiselta. Mikä sitten olisi sopiva lähestymistapa kuvitukseen?

Piirsin ensimmäistä kertaa piirtopöydällä ollessani työharjoittelussa. Piirsin ensin käsin, skannasin piirustuksen koneelle ja kokeilin värittämistä piirtopöydän avulla. Voisin sanoa, että ensimmäisellä kokeilukeralla tunsin samankaltaisia tunteita kuin silloin kun tapasin avopuolisoni. Tai ainakin melkein. Päätös kuvituksen toteuttamisesta oli siis yksinkertaisen helppo. Piirrän käsin, skannaan koneelle ja väritän Photoshopissa.

Kirjoittaessani raporttia huomasin, että minulla on aika vähän luonnoksia kuvituksesta. Tämä johtuu paljolti siitä, että olen pohtinut visuaalista ilmaisua jo pitkään ennen kuin aloitin opinnäytetyöni tekemisen. Minulla oli päässäni jo pitkälle mietittynä millainen tunnelma kuvituksen avulla välittyisi ja miltä satukirjan kuvitus pääpiirteiltään näyttäisi. Toteutustapaa en tiennyt ennestään, mutta erityisesti unimaailman tunnelmaa olin kehittelnyt mielessäni.

Aloittaessani piirtämään paperille yritän jostain kumman syystä säästää paperia loputtomiin. En luonnostele yhtä kuvaa ensimmäiselle ja toista kuva toiselle paperille, vaan ensimmäisen epäonnistuttua kumitan sen tunnollisesti pois ja aloitan samalle paperille uudelleen. Siksi esimerkiksi hahmojen kehitystä ei ole paperilla olemassa, koska kumitin aina pois sen, mistä en pitänyt tai tahdoin tehdä toisin.

Kun lähdin tekemään ensimmäistä kuvaa luin runoa ja mietin millaisia tunteita kuvan tulisi välittää. Millainen kuvan tunnelma olisi ja miten paljon se tukisi tekstiä ja miten paljon kertoisi omaa tarinaansa. Kaikkien kuvien kohdalla pohdin, kuvaisiko se tiettyä runon tapahtumaa tai osaa vai lisäisikö se tarinaan jotakin uutta ja toisi uuden näkökulman.

Ainoa asia mitä en ollut lyönyt päässäni lukkoon kuvitusta koskien olivat keijut. Olin ajatellut, että satumaan hahmot olisivat keijuja, mutta jo kirjoittaessani runoja aloin vieroksumaan tätä ajatusta. En halunnut sotkea tarinaan mitään ylimääräistä, kuten keijuja. Rajaisiko se liikaa kohderyhmää tai olisi liian tyttömäinen. Mitä keijut edustaisivat? Jos keijut olisivat kliseisen kauniin ihanan herkkiä, niin voisiko ajatella, että ne kuvaavat Tuiskun ajatusmaailmaa siitä millainen hän haluaisi olla? Eikö olisi tärkeämpää, että unimaailmassa korostuisi ajatus, että kaikki voivat olla juuri sellaisia kuin ovat? Ei ole väliä miltä näyttää, tärkeintä on se mitä on sisällä. Satumaailma on Tuiskun uni ja sen tulisi kuvastaa hänen omaa ajatusmaailmaansa ja arvoja. Keijuista tulisi siis arvoituksellisia valoja, joita ei määritellä millään tavalla. Hahmolunnonostelu jäi taas tekemättä paperille.

Kun olin piirtänyt jo useamman kuvan, palasin takaisin kirjastoon. Itseluottamuksen puute ja hetkellinen turhautuminen olivat ajaneet minut epäilemään kuvitustani. Onko tyylini nyt sittenkään sopiva lastenkirjaan? Päätin etsiä tyyliäni vastaavan kuvituksen lastenkirjojen seasta. Ikäväkseni en löytänyt mitään samanlaista tai edes lähellekkään samantyylistä. Uusiksi menee koko kuvitus –ajattelin. Minun on liian erilainen.

Hetkinen. Luovuus, itsensä toteuttaminen taiteen keinoin, omien ajatuksien ja tunteiden muokkaamista kuviksi, sehän on aina uniikkia. Ja oikein. Eihän oma tyylini voi mitenkään olla väärä ikiomaan kirjaani. Itseluottamukseni palasi, mutta rehellisesti sanoen, saatoinkin ehkä tarvita myös muutaman muun ihmisen sanomaan samaa ennen kuin uskoin.

Jatkoin kuvittamista ja heittelin valmiita kuvia taittoluonnokseeni. Jotain tuntui puuttuvan. Koska kuvitustyylini on aika

pelkistetty, huomasin kaipaavani yksityiskohtia. Päätin piirtää muutamia pieniä kuvia tekstisivuille kokeiluksi. Ne toimivat erittäin hyvin, joten nyt 14 ison kuvan lisäksi tehtävänä olisi piirtää 14 pikkukuvaa. Kuvituksen määrä kaksinkertaistui, mutta jäljellä oleva aika sen tekemiseen pysyi samana. Ehtisinkö?

Seuraavilla sivuilla esittelen kuvituksen tekemistä käsin piirretyistä ääriiviakuvista tietokoneella väritettyihin valmiisiin kuviin.

Kuva 7. Sairaalassa, luonnos.

Kuva 8. Sairaalassa, valmis.

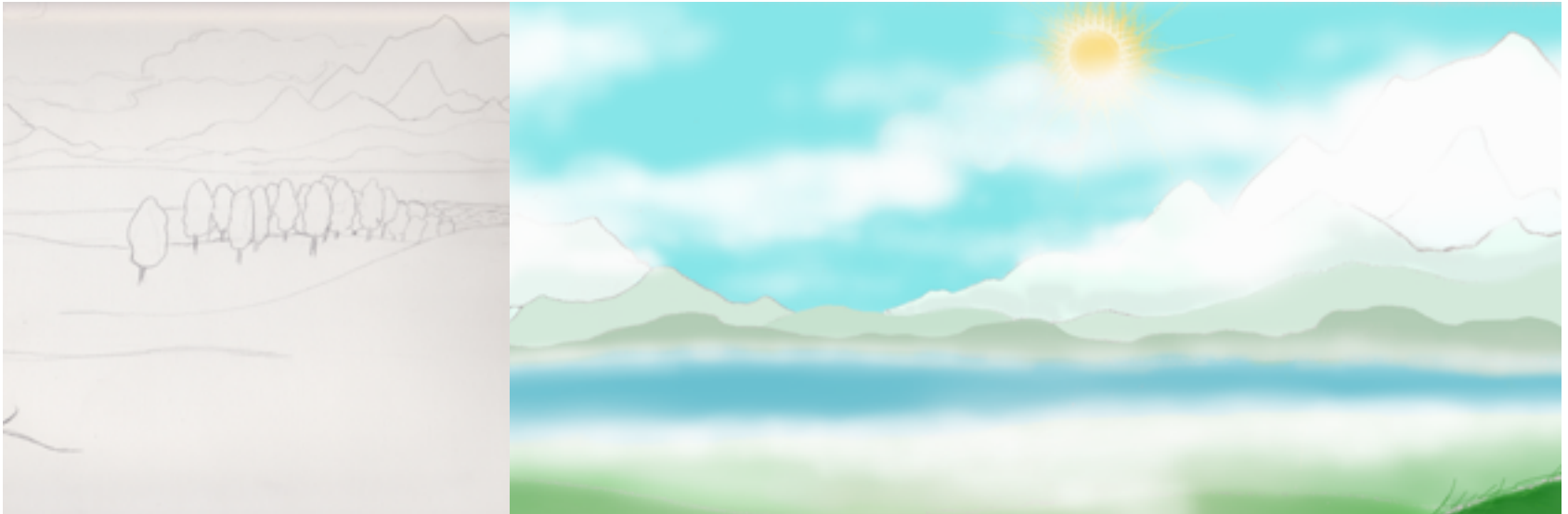

Kuva 9. Uni, luonnos.

Kuva 10. Uni, valmis.

Kuva 11. Satumaa, luonnos.

Kuva 12. Satumaa, valmis.

Kuva 13. Metsä, luonnos.

Kuva 14. Metsä, valmis.

Kuva 15. Kaverit, luonnos.

Kuva 16. Kaverit, valmis.

3.3 TAITTO

Taittoa lähdin suunnittelemaan kuvituksen pohjalta. Olin kuvitusta suunnitellessani jo päättänyt, että yhdestä kuvasta tulee koko sivun kokoinen ja teksti saa olla rauhassa aukeaman toisella sivulla. Kuten aikasemmin mainitsin, tekstisivu ja kuvitus itsessään jäi kaipaamaan jotakin, joten tein vielä pikkukuvat jokaiselle tekstisivulle. Minulla oli valmiina kuvitus ja runot, jotka toimisivat taiton rakennusmateriaalina.

3.3.1 Lastenkirjojen taittoon tutustuminen

Samalla kun tutustuin kirjastossa lastenkirjojen kuvitukseen tarkastelin myös taittoa. Kuvat näyttivät olevan suurimmaksi osaksi koko aukeaman kokoisia kuvia, joissa taustaan oli tehty pieni rauhallinen alue tekstiä varten. Tekstiä ei useimmissa kirjoissa ollut kovinkaan paljon, joten pieni vapaa tila kuvassa tuntui riittävän. Typografia oli yleensä helppolukuisia antiikvoja eli päätteellisiä kirjainmuotoja (kuten tämä teksti), eikä kuvakirjoissa olekaan muuta kuin leipätekstiä. Kirjan nimi on kannessa, eikä otsikoita tai väliotsikoita tarvita. Yleisesti kaikki lastenkirjojen kuvat, jotka ovat suorakaiteen muotoisia, menevät bleediin eli sivun reunaan asti. Kuvat, joissa hahmot ovat ilman taustaa tai esimerkiksi soikion muotoiset kuvat, joiden reunat on häivytetty, asettuvat sivuille mukavan marginaalin päähän sivun reunoista. Anfangit eli kappaleen ensimmäiset muuta tekstiä isommat alkukirjaimet eivät ole yleisiä kuvakirjoissa, joissa tekstiä on suhteellisen vähän, mutta ovat suosiossa esimerkiksi kansansatukokoelmissa. Kuvakirjojen taitossa erityisen silmäänpistävä huomio oli, että sivunumeroita ei suurim-

massa osassa ollut merkitty. Näiden kuvakirjojen yleisin pituus oli 32 sivua.

3.3.2 Taiton tekeminen

Lähdin totetuttamaan taittoa niiden valintojen pohjalta, jotka olin tehnyt jo kuvitusta suunnitellessani. Kuvien koot olin jo päättänyt. Satukirjoille tyypillisiä ratkaisuja, kuten aukeaman kokoinen kuvia, joiden tasataustaiseen kohtaan teksti sijoitetaan, en tulisi tekemään. Taittoa suunnitellessani halusin, että kirjan taitto olisi rauhallinen, yksinkertainen ja teksti helppolukuinen. Helppolukuisella tarkoitan kuitenkin aikuiselle helpoluista tekstiä, enkä lapselle tarkoitettua esimerkiksi tavutettua tai isokokoista tekstiä.

Taiton suunnittelussa mieleeni juolahti kuvien sijoitteluun liittyvä kysymys. Kummassa kainalossa lapsi istuu silloin kun hänelle luetaan satua? Suoritimme avopuolisoni kanssa pienen testin. Oikeakätisenä, minä ottaisin lapsen ehdottomasti oikeaan kainalooni, niin että voisin pidellä kirjaa oikealla kädellä ja selata luotevasti vasemmalla kädelläni. Avopuolisoni – tietämättä miksi kysyin – ottaisi lapsen vasenkätisenä vasempaan kainaloon ja selaisi luontavasti oikealla kädellä. Mikä testinestys! Jos oletetaan suurimman osan väestöstä olevan oikeakätisiä, pitäisikö kuvien sijaita aina oikealla puolella aukeamaa, joka on lähempänä kainalossa olevaa lasta?

Lähdin etsimään vastausta suureen kysymykseeni kirjastosta. Olisiko havaittavissa tietty kaava, jonka mukaan kuvat olisi sijoiteltu? Aukeaman kokoisia kuvia. Kuva oikealla. Kuva vasemmalla. Ei mitään logiikkaa! Suunnittelijatko laittavat kuvia kirjaan miten sattuu miettimättä yhtään tällaista megaluokan

oivallusta oikeakätisyydestä. Pieni välähdys lapsuudestani onnistui tuhoamaan loistoajatukseni nykyajan palvelevammasta suunnittelusta. Minulla on neljä siskoa ja hetken ajan, ikäerostamme johtuen, kuuntelimme isän tai äidin lukemia satuja, kaikki viisi yhdessä. Kenen kainalossa silloin oltiin? Yksi oikeassa kainalossa, toinen vasemmassa, kolmas sylissä, neljäs jalkopäässä, viides... Kuka niitä sivuja käänteli? Enhän minä voi lähteä asettelemaan kuvia sivuille sillä oletuksella, että lukijalla on vain yksi lapsi, joka nököttää oikeassa kainalossa katselemissa kuvia. Voihan olla, että satua luetaan sairaalassa esimerkiksi useammalle lapselle kerralla.

Päätin unohtaa moisen hölmöilyn ja keskittyä taiton tekemiseen luottaen koulussa oppimaani ja omaan ammattitaitooni. Kuten kaikki suunnittelu, lähti taitonkin tekeminen käyntiin luonnostelusta. Kirjan taitto tapahtui aika nopealla aikataululla ja siksi luonnosteluvaihe jäi lyhyeksi.

Ensimmäiset luonnokset tein käyttäen tekemääni sivunkokoista pääkuvaa. Kokeilin graafisten viivaelementtien ja kehysten käyttöä taitossa, mutta pidin niitä turhana, sillä ne eivät tuoneet taitoon mitään lisäarvoa. Ensimmäisissä taitoissa käytin anfangia eli kappaleen ensimmäistä, muuta tekstiä isompaa kirjainta. Myöhemmissä taitoissa luovuin anfangista, mutta kokeilin runon ensimmäisten sanojen kirjoittamista kapiteeleilla eli pienten kirjainten kokoisilla isoilla kirjaimilla. Päädyinkin käyttämään kapiteeleja anfangin sijaan lopullisessa taitossa.

Leipätekstin typografiaksi valitsin Minion Pron sen hyvän luettavuuden vuoksi. Minion Pro on mielestäni myös kaunis ja hienostunut, joten se sopii mainiosti runoihin. Ajatukseni oli, että teksti on tarkoitettu aikuisen luettavaksi, kuten aikaisemmin jo mainitsinkin. Satukirjan kannen otsikkofontti on Im-

pact ja valitsin sen yksinkertaisuutensa vuoksi. Impactin muoto sopii hyvin kannen kuvaan ja sen luettavuus ja erottuvuus on hyvä.

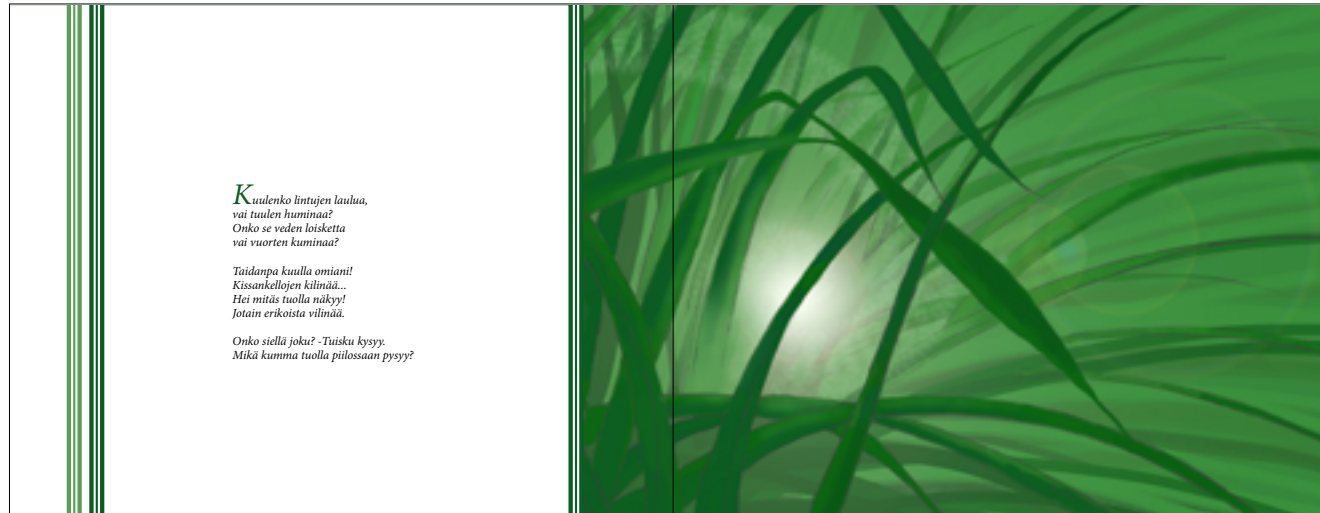
Tehdessäni taittoa havaitsin, että kirja kaipaa lisää kuvia. Piirsin isojen kuvien lisäksi pikkukuvia, jotka sijoitin tekstisivulle. Halusin pitää taiton yksinkertaisena, joten vähäiset elementit löysivät luontevasti paikkansa.

Kannen suunnittelu eteni pikavauhtia nojaten suhteellisen yleiseen tapaan lastenkirjojen kannen valinnassa. Kannessa käytetään oman havaintoni mukaan yleensä kirjan yhtä sisäsivun kuvaa. Tämä tuntui sopivalta vaihtoehdolta myös minulle, sillä unikuva tehdessäni olin ajatellut sen sopivan hyvin myös kirjan kanneksi. Launiin (2001, 60) mukaan kirjan kannella on monia tehtäviä. Kannessa luodaan kirjan kuvallinen käsitteistö ja ilmapiiri. Kansi lataa kirjaan liittyviä odotuksia ja esittelee kirjan tärkeimmät samaistumiskohteet.

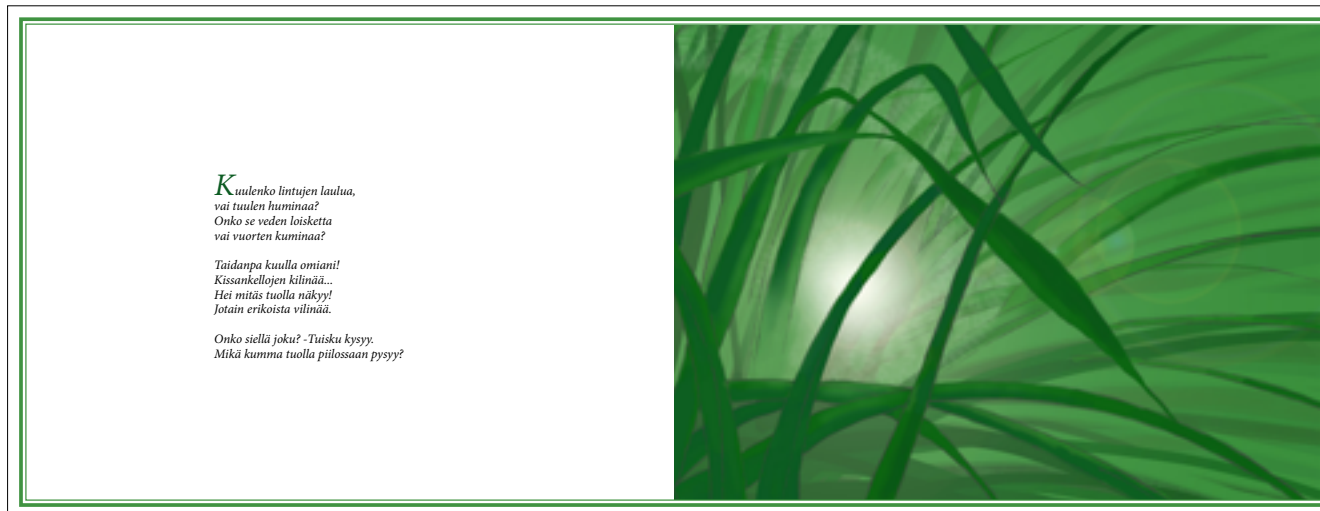
Kokeilin muutamaakin sisäsivun kuvaa kansikuvaksi, mutta unikuva ei jättänyt minua rauhaan. Valitsin omin äänin yksinolla kansikuvaksi unikuvan ja se mielestäni kuvaakin parhaiten kirjan sisältöä ja luo juuri sopivanlaisia odotuksia.

Seuraavilla sivuilla on kuvia havainnollistamaan luonnosprosessin kulkua luonnoksista valmiiseen taittoon.

Kuva 17. Taittoluonnos 1.

Kuva 18. Taittoluonnos 2.

Kuva 19. Taittoluonnos 3.

Vesi viilenee
ja Tuisku taivaalle tähyää.
Pilvet kerääntyy,
näyttää muuttuvan sää.

Kasvoilta pois
Tuiskun ilo haihtuu.
Kylmä tulee,
tuuli viimaksi vaihtuu.

Onko sade varmaa,
jos on taivas harmaa?

Kuva 20. Valmis taitto 1.

Vesi viilenee
ja Tuisku taivaalle tähyää.
Pilvet kerääntyy,
näyttää muuttuvan sää.

Kasvoilta pois
Tuiskun ilo haihtuu.
Kylmä tulee,
tuuli viimaksi vaihtuu.

Onko sade varmaa,
jos on taivas harmaa?

Kuva 21. Valmis taitto 2.

- PÄÄ TYYNYYN ja silmät kiinni.
Nyt on Tuiskun aika nukkua.
Ei tule yöstä yhtään mitään,
jos aiot valveilla kukkua!

- Mutta äiti!, Tuisku aloittaa.
- Ei minua väsytä ollenkaan.

Kotiin vain Tuisku kaipaa,
tahtoo oman sängyn takas.
Sinne unohtui paras kaveri
unilelu-pupu rakas.

- Voi pieni lapsonen,
suukko poskelle anna,
älä turhaan Tuisku-kulta
murheita kannna.

- Kotiin kyllä päästään,
kun sen aika koittaa.
Hoidot kun ohi on ja
lääkkeet pöpöt voittaa.

- Mutta äiti, täällä pelottaa!
- Eihän möröt yöllä tulla saa!

- Kuules pieni Tuisku,
on hoitajat kuin sankareita sadun.
He eivät pimeintäkään pimeää pelkää
ja tuovat aina avun.

- Joten nyt vain silmät kiinni.
Ei mitään tarvitse pelätä.
Ei ole sellaista mörköä,
jota ei äiti ja hoitajat selätä.

Kuva 22. Valmis taitto 3.

TUISKUN SILMÄT kiinni painuu,
unihiekkako ne sulkee?
Huomaamattaan Tuisku kohta
untenmaille kulkee.

Tuisku unesta haukkaa palan.
Se on kuin maukas kanelipulla!
Unessa kaikki on mahdollista
saa unimaahan kaikki tulla.

Kuva 23. Valmis taitto 4.

KUULENKO lintujen laulua,
vai tuulen huminaa?
Onko se veden loisketta
vai vuorten kuminaa?

Taidanpa kuulla omiani!
Kissankellojen kilinää...
Hei mitäs tuolla näkyy!
Jotain erikoista vilinää.

Onko siellä joku? -Tuisku kysyy.
Mikä kumma tuolla piilossaan pysyy?

Kuva 24. Satukirjan kansi.

Tuisku näkee unta

Kirjoittanut ja kuvittanut
ESSI ESKOLA

Kuva 25. Satukirjan nimiösvu.

4.1 TAVOITTEISSA ONNISTUMINEN

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä satukirja, jota voitaisiin käyttää kirjallisuusterapian keinoja hyödyntäen niin kotona kuin hoitoympäristössä lapsen vakavan sairauden käsittelyssä. Kohderyhmänä olivat syöpäsairaat lapset ja heidän lähipiiriinsä. Tavanomaisesta satukirjasta poiketen, tekemäni kirjan oli tarkoitus olla yhdessä vanhemman tai läheisen kanssa luettava sekä pohdittava. Satukirjan oli tarkoitus vedota ulkonäöltään ostajaan eli aikuiseen, mutta sopia erityisesti 5-13 vuotiaille lapsille. Koen onnistuneeni tavoittamaan kohderyhmän visuaalisilla ratkaisuilla, mutta mielessäni on pieni epäily siitä, olivatko runot oikea lähestymistapa kohderyhmää ajatellen. Kirjoitinko runot liian koristeellisella ja vaikeaselkoisella kielellä 5-13 vuotiaille? Aukeaako tarina runomuodossaan kuuntelijalle tai jaksako sitä ylipäänsä kuunnella?

Kohderyhmään tutustuakseni tein haastatteluja, jotka auttoivat ymmärtämään arkaluontoista ja surullistakin aihetta sekä lähestymään sitä positiivisella tavalla. Mielestäni onnistuin erittäin hyvin ymmärtämään kohderyhmää ja tuottamaan kirjan, joka vastaa tarpeeseen syöpäsairaille lapsille suunnatuista lastenkirjoista, joka ei käsitelisi sairautta lääketieteellisin termein. Koen, että satukirja on uskottava ja sopivasti todellisuuden pohjautuva kokonaisuus. Uskon ja toivon, että satukirjasta tulee olemaan hyötyä lapsen vakavan sairauden käsittelyssä ja

sitä on mahdollisuus käyttää apuna kirjallisuusterapiaan nojauksissa hoitomuodoissa.

Olen iloinen, että valitsin aiheekseni satukirjan tekemisen, sillä tavoitteeni yhdistää kirjoittaminen ja graafinen osaaminen yhdestä tämän työn tekemisessä saumattomasti toisiinsa. Nautin niin kirjoittamisesta kuin kuvittamisestakin, mutta täytyy myöntää, että kuvittaminen tuotti paikoin enemmän päänvaivaa ja unettomia öitä, kuin kirjoittaminen.

Kuvituksen kohdalla koen onnistuneeni tavoitteessani tehdä visuaalisesti kiinnostava, tunteita herättävä ja kohderyhmälle sopiva kuvitus. Kaikkiin yksittäisiin kuviin en kuitenkaan ole vielä täysin tyytyväinen. Muutamia ärsyttäviä pikkuvirheitä kuten käden tai pään asentoja aion korjailla vielä myöhemmin. Pientä tyytymättömyyttä kuvitusta koskien on siis opinnäytetyön jälkeen vielä ilmassa.

Taittoon olen kokonaisuutena tyytyväinen. Teksti on runomuodossaan helppolukuista ja typografia tekstiin ja kuvitukseen sopivaa. Taitto on yksinkertainen ja sopii mielestäni hyvin kirjan henkeen.

4.2 OMA OPPIMINEN

Sain pidettyä opinnäytetyöni yllättävän hyvin kasassa, vaikka lähtökohdiltaan se olikin varsin isotöinen. Olin suunnitellut aloittavani opinnäytetyön tekemisen aiheeseen ja kohderyh-

Kuva 26. Muurahaiset rivissä.

mään perehtymällä ja haastattelujen pitämisellä marraskuun 2011 alussa. Aikataulusta tipahdin heti alkumetreillä, sillä ajatustasoa pidemmälle en opinnäytetyössäni edennyt ennen tammikuun loppua. Vuoden vaihteeseen asti olin rehkinyt opintojeni aikana kertyneiden rästisuuritusten parissa ja tammikuussa muutin uudelle paikkakunnalle. Ajattelin tammikuun alussa, että nyt olen ansainnat vähän lomaa koulutöistä. Aika vierähti nopeasti, nopeammin kuin olin ajatellut ja tammikuun lopussa havahduin laskemaan jäljellä olevaa aikaa. Kaksi kuukautta jäljellä huhtikuun alkuun. Miten minä nyt ehtisin saada kaiken ajoissa valmiiksi?

Laadin kiireen vilkkaa päiväaikataulun, jossa olisi pysyttävä. Ensin ruksin yli muutaman viikonlopun, joina tiesin olevani muilla paikkakunnilla. Sitten laskin jäljellä olevat päivät ja aloin sovittamaan runoja ja kuvituksia vapaille päiville. Yksi runo tai yksi kuvituskuva päivässä ja pikkukuvat raportin kirjoittelun lomassa. Jos runoa ei joku päivä millään syntyisi olisi seuraavana tehtävä kaksi. Ja niin tein. Onnistuin pysymään uudessa, painostavassa aikataulussani suunnitelmieni mukaan. Minulle taitaa sopia paremmin tiivis työskentelyjakso kunnon deadlineilla keskittyen tekemään vain yhtä asiaa kuin projekti, joka etenee hitaasti ja jonka aikana voi tehdä muitakin projekteja. Epäilen kuitenkin työelämän tarjoavan vain harvoin tällaista yhden pro-

jektin ylellisyyttä, joten minulla on vielä jäljellä opittavaa projektinhallinnasta.

Lukemalla lukuisia aineistoja, opin paljon uutta tekstin ja kuvan vuorovaikutuksesta. Uskon, että tulevassa ammatissani tulee olemaan hyötyä myös verbaalisesta osaamisesta, jota pääsin harjoittamaan opinnäytetyön aikana. Arkaluontoisen aiheen tutkiminen ja käsittely ja kerätyn tiedon soveltaminen sekä kirjallisesti että kuvallisesti on ollut minulle kokemuksena arvokas. Opinnäytetyöni tarjosi minulle monipuolisesti uusia ajatuksia ja aiheita, mutta pohjautui kuitenkin ammatilliseen perusosaamiseen, joka sai työn tekemisen tuntumaan suhteellisen turvallisel-
selta.

Opinnäytetyön aikana olen saanut itsevarmuutta luottaa omaan tyyliini, osaamiseeni ja ammattitaitooni. Minun ei tarvitse kotikainuulaiseen tyyliin vähätellä itseäni tai osaamistani vaan voin seisoa selkä suorana ja uskoa itseäni. Tämän minä osaan ja olen hyvä siinä.

4.3 SATUKIRJAN JATKOSUUNNITELMA

Olen kartoittanut lastenkirjojen julkaisijoita ja tarkoitukseni on ottaa heihin yhteyttä heti opinnäytetyöni valmistuttua. Aikomukseni on myös tiedustella sairaaloiden lastenpoliklinikoiden kiinnostusta kirjaa kohtaan tilaajan ominaisuudessa.

Jos tulen saamaan kirjalle kustantajani, niin uskon tekstin ja kuvituksen tuottavan vielä paljon muutos- ja viimeistelytyötä. Koska koin opinnäytetyöni aiheen kovin tärkeäksi ja kiinnostavaksi ja minusta olisikin mukava jatkaa aiheen parissa. Nautin kirjoittamisesta paljon ja aiheesta olisi vielä paljon sanottavaa. Tekemieni haastattelujen perusteella myös kysyntää olisi eri-

laisten pienempien kokonaisuuksien esittelemiseen kuvakirjan tavoin.

4.4 YHTEENVETO

Opinnäytetyön tekeminen on tuntunut kovin kaukaiselta koko opiskeluni ajan, vaikka tiesinkin jo toisena opiskeluvuonna mitä haluaisin opinnäytetyönäni tehdä. Satukirjan. Ja nyt se on tehty.

Tämän opinnäytetyön tekeminen ei ollut helppoa, stressitöntä tai kivutonta, mutta opettavaista kylläkin. Tämä kevät on tiivistänyt minulle tärkeimmät asiat oman osaamiseni ja koulussa oppimani kannalta. Yhdistänyt kiinnostuksen kohteeni kirjoittamisen ja visuaalisen ilmaisun niin, että minulla on sydämessäni pieni toivonpilkahdus siitä, mitä haluan tehdä tulevaisuudessa.

Minä en vielääkään tiedä mikä haluan olla isona tai missä haluan työskennellä. Mainostoimistossa graafikkona, freelancekuvittajana tai ehkä sittenkin minusta tulee kirjailija. Tai se lapsuuden unelma eli näyttelijä. Kuka tietää? Minä en ainakaan vielä. Ja vaikka minusta ei tulisi mitään edellä mainitsemastani niin ainakin voin ylpeänä osaamisestani edetä kohti seuraavaa virstanpylvästä.

AINEISTOT

Ekholm, Lasse. 2004. *Jutun juuri – Kirjoittajan opas*. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki.

Kantokorpi, Lyytikäinen & Viikari. 2005. *Runousopin perusteet*. 5. Painos. Yliopistopaino: Helsinki

Kustannusosakeyhtiö Tammi. 2008. *Syötä satuja*. Lukueväitä lapsuuteen. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki.

Kuuppelomäki, Merja. 1997. *Kärsimys ja toivo syöpää sairastavan ihmisen elämässä*. Kirjayhtymä Oy: Helsinki.

Mäki, Silja & Arvola, Pirjo (toim.). 2009. *Tarina tukee lasta. Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 2*. Duodecim: Helsinki.

Rosenberg-Ryhänen, Leena. 2010. *Pieniä askelia ja oikeita valintoja. Kirja syövästä toipuville – ja vähän muillekin*. Suomen syöpäpotilaat & Suomen syöpäyhdistys: Helsinki.

Sommer, A & Grotzer, M. 2005. *Eetu ja paha patti*. Schering-Plough Oy: Espoo.

Suojala, Marja & Karjalainen, Maija (toim.). 2001. *Avaa lastenkirja*. Karisto: Hämeenlinna.

Sylva ry – Omat tarinat. [Haettu 9.2.2012]. Saatavissa: <http://www.sylva.fi/fi/k-18/tarinat/>.

Sylva ry. 2001. *Kouluopas – Syöpäsairaalan oppilaan koululle*. Gummerus: Jyväskylä.

Syöpäjärjestöt. [Haettu 10.2.2012]. Saatavissa: <http://www.cancer.fi/>.

Tietoa ja apua syöpää sairastavien oppilaiden sairauteen, hoitoihin ja koulunkäyntiin. [Verkko-opas] Haartmanin koulu. [haettu 10.2.2012]. Saatavissa: <http://www.haartman.edu.hel.fi/nettiopas/etusivu.htm>

Vakkuri, Kai. 2010. *Sinä kirjoitat kirjan. Luovan kirjoittamisen opas*. 3. uudeistettu painos. BSV-Kirja: Helsinki.

Van den Abeele, V. 2006. *Still my Grandma*. Wm. B. Eerdmans Publishing Co: Grand Rapids.

Vilkka, Leena. 2007. *Viimeinen vuosi*. Biofilos: Hyvinkää.

Virkkunen, Tuula (toim.). 2010. *Entäs sitten minä? – Kun sisko tai veli sairastaa syöpää*. Sylva ry: Helsinki.

Williams, Jeanne & Ross, Tony. 2010. *Maailman hurjin kani*. Kustannus-Mäkelä Oy: Karkkila.

Lisäksi kymmeniä lasten satukirjoja.

LÄHTEET

Granat, Nina 2012. Leukemialapsen äiti. Oulu 10.2.2012. Puhe-
linhaastattelu.

Hatva, Anja. 1993. *Kuvittaminen*. Rakennustieto Oy: Helsinki.

Kajamaa Ritva. 1998. *Sadut lapsen psyykkisen terveyden edistäjänä*. Teoksessa: Saarinen E. toim. Saira- ja vammaisen lapsen hyvä elämä. Lastensuojelun Keskusliitto: Helsinki.

Kalle 2012. Syövästä selvinnyt 16-vuotias opiskelija. Oulu 31.1.2012. Haastattelu.

Martin, Jaana 2012. OYS:n, osasto 51:n kuntoutusohjaaja. Oulu 7.1.2012. Haastattelu.

Mäki, Silja & Arvola, Pirjo (toim.). 2009. *Satu kantaa lasta. Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 1*. Duodecim: Helsinki.

Närhi, Maija 2012. Leukemialapsen äiti. Oulu 8.2.2012. Puhe-
linhaastattelu.

Suomen syöpäpotilaat ry, Contra ja eri alojen asiantuntijat. 2000. *Selviytyjän matkaopas*. Suomen syöpäpotilaat ry: Helsinki.

Sylva ry. 2008. *Syöpää sairastavan lapsen hoito*. Sylva ry: Helsinki.

Sylva ry – lasten syöpätaudit [Viitattu 9.2.2012]. Saatavissa: http://www.sylva.fi/fi/lapset_ja_syopa/lasten-syopataudit/.

Syöpäinfo – Syövän hoito on yksilöllistä [Viitattu 9.2.2012]. Saatavissa: <http://www.syopainfo.fi/syovan-hoito/syovan-hoito-on-yksilollista.html>.

Syöpäjärjestöt – Sädehoito [Viitattu 21.3.2012]. Saatavissa: <http://www.cancer.fi/tietoasyovasta/hoidot/sadehoito/>.

Ylimartimo, Sisko & Brusila, Riitta (toim.). 2003. *Kuvittaen – Käyttökuvan muotoja, merkityksiä ja mahdollisuuksia*. Lapin yliopisto: Rovaniemi.

Launis, Mika. 2001. *Kuvituksentutkimus, taiteen funktio ja identiteetti*. Teoksessa: SNI, kirjoittajat & BTJ Kirjastopalvelu Oy. Tutkiva katse kuvakirjaan. BTJ Kirjastopalvelu Oy: Helsinki.

KUVALUETTELO

Kaikki kuvat ja kuviot Essi Eskola 2012.

KUVAT

Kuva 1. Aurinko.
Kuva 2. Pupu uimarenkaassa.
Kuva 3. Piirustukset.
Kuva 4. Muurahainen myrskyssä.
Kuva 5. Lyijikynäpiirustus ”Särki”.
Kuva 6. Tietokoneella väritetty valmis kuva ”Särki”.
Kuva 7. Sairaalassa, luonnos.
Kuva 8. Sairaalassa, valmis.
Kuva 9. Uni, luonnos.
Kuva 10. Uni, valmis.
Kuva 11. Satumaa, luonnos.
Kuva 12. Satumaa, valmis.
Kuva 13. Metsä, luonnos.
Kuva 14. Metsä, valmis.
Kuva 15. Kaverit, luonnos.
Kuva 16. Kaverit, valmis.
Kuva 17. Taittoluonnos 1.
Kuva 18. Taittoluonnos 2.
Kuva 19. Taittoluonnos 3.
Kuva 20. Valmis taitto 1.
Kuva 21. Valmis taitto 2.

Kuva 22. Valmis taitto 3.
Kuva 23. Valmis taitto 4.
Kuva 24. Satukirjan kansi.
Kuva 25. Satukirjan nimiösiivu.
Kuva 26. Muurahaiset rivissä.

KUVIOT

Kuvio 1. Aikataulu.
Kuvio 2. Esimerkki runon synnystä.
Kuvio 3. Tarinan aikajana.
Kuvio 4. Kuvakäsikirjoitus.

